

Urszula Macioł-Kisiel

"Środowiskowy program
wychowania zdrowotnego w szkole
podstawowej i ponadpodstawowej",
oprac. Marianna Charzyńska-Gula,
Lublin 1997 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 2 (7), 194-196

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Urszula Macioł-Kisiel

Recenzja książki pt. *Środowiskowy program wychowania zdrowotnego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej* napisanej pod redakcją Marianny Charzyńskiej-Guli

Akademia Medyczna w Lublinie, Lublin 1997

Edukacja zdrowotna realizowana w klasach I–III zreformowanej szkoły podstawowej ma na celu kształtowanie właściwych nawyków higienicznych. Proces ten przebiega (w myśl autorów) na zasadzie zajęć zintegrowanych, dzięki którym młody człowiek otrzymuje możliwość łagodnego przejścia od wychowania przedszkolnego do warunków szkolnych. Zajęcia edukacyjne prowadzi jeden nauczyciel, który w zależności od możliwości grupy planuje nauczanie, dostosowując czas i przerwy między nimi do aktywności dzieci. Pracując z uczniem nauczyciel ma za zadanie realizację głównego celu edukacyjnego, jakim jest dbanie o jego wszechstronny i harmonijny rozwój (*Podstawy Programowe*, 1999). Treści prozdrowotne zawarte w omawianych Podstawach Programowych dotyczą głównie zagadnień związanych z: poznaniem własnego ciała, dbałością o zdrowie, higieną własną i otoczenia, żywieniem i sposobami odżywiania, podobieństwami i różnicami między ludźmi, zrozumieniem a tolerancją oraz bezpieczeństwem. Realizując zadania edukacji zdrowotnej nauczyciel będzie wzmocniał zachowania prozdrowotne dziecka, dalej je doskonaląc w procesie dydaktycznym, który dodatkowo będzie wspierał swoim własnym przykładem. Rodzice tworząc pierwsze środowisko wychowawcze kształcą nawyki prozdrowotne swoich dzieci, m. in. poprzez naukę zasad higieny, odżywiania się, a także zapewniają poczucie bezpieczeństwa oraz wyrabiają u dzieci poczucie własnej wartości i godności. Nauczyciel, jako drugie ogniwo, ma za zadanie uzupełnić zmagania wychowawcze rodziców oddziałując na dziecko tak, by brało czynny udział w przyswajaniu umiejętności i sprawności oraz odczuwało konieczność wykorzystywania wiedzy i nawyków w zakresie edukacji zdrowotnej.

Recenzowana praca, napisana pod red. Marianny Charzyńskiej-Guli, może pomóc nauczycielowi w realizacji zadań istotnych dla wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia. Książka pt. „Środowiskowy program wychowania zdrowotnego” składa się z sześciu zeszytów, a opracowany w niej materiał metodyczny odpowiada pięciu etapom kształcenia ogólnego. Kolejne pozycje — zeszyty poru-

sują następujące zagadnienia: założenia, cele, treści, sposób realizacji programu oraz scenariusze zajęć do poszczególnych klas. Niewątpliwie interesujące dla nauczycieli nauczania początkowego staną się scenariusze zajęć do klas I–III. Publikacja pod red. M. Charzyńskiej-Guli ma za zadanie usprawnienie pracy wychowawczej nie tylko nauczycieli, ale również rodziców i innych osób mających wpływ na kształtowanie zachowań prozdrowotnych u dzieci. Zawarte w pracy treści zostały podzielone na osiem bloków tematycznych: promocja zdrowia, życie w rodzinie, zdrowie psychiczne, życie bez nałogu, zdrowy styl odżywiania, bezpieczeństwo w codziennym życiu, higiena osobista i higiena otoczenia oraz ruch w życiu człowieka. Każdy z bloków odnosi się do podstawowych sfer życia i aktywności ucznia, tj. uczeń jako jednostka, jako członek rodziny i społeczności szkolnej oraz jako członek społeczności pozarodzinnej i pozaszkolnej. Autorzy scenariuszy proponują wzmocnianie oddziaływań nauczyciela poprzez współdziałanie ze środowiskiem szkolnym ucznia, jak również pozaszkolnym, gdzie ważne miejsce zajmuje rodzina. Wzmocnianie (wg zaleceń autorów) można realizować za pomocą różnych form i metod, np. listów do rodziców, zadań domowych, spotkań z rodzicami itp.

Problematyka pierwszej części recenzowanej pracy obejmuje scenariusze zajęć dla klasy pierwszej. Omówione w niej zagadnienia w przystępny sposób przybliżają czytelnikowi kilka propozycji, schematów zajęć dotyczących edukacji zdrowotnej, w których cele i zadania dostosowane są tematycznie do wieku wychowanka i jego doświadczenia. Materiał wzbogacony został o pomoce (np. rysunki, plansze, puzzle, kodeks ucznia itp.), metody pracy (głównie aktywizujące) oraz przykładowe sposoby wzmocnień przekazu (meeting rówieśniczy, listy, spotkanie z pielęgniarką itp.) przeznaczone do bezpośredniego wykorzystania podczas realizacji zadań. Treści zostały pogrupowane wg wymienionych wcześniej bloków tematycznych.

Część druga — scenariusz zajęć do klasy II ma budowę podobną. Jak w poprzedniej części, tak i tu autorzy omawiają zakresy tematyczne, które są kontynuacją i rozwinięciem problemów poruszonych w klasie pierwszej:

Tematy lekcji — główne	Blok tematyczny programu	Tematy lekcji — uzupełniające
Zasady biorytmu dziennego dziecka. Model zdrowego dnia	Zdrowie psychiczne	Co lepiej wybrać: film, grę komputerową, a może spacer?
Bezpieczna zabawa	Bezpieczeństwo w życiu codziennym	
Jak bezpiecznie posługiwać się różnymi przedmiotami?	Bezpieczeństwo w życiu codziennym	Bezpieczna droga do szkoły
Aktywność fizyczna w różnych, codziennych sytuacjach	Ruch w życiu człowieka	Jak bawić się w ruch?

Tematy lekcji — główne	Blok tematyczny programu	Tematy lekcji — uzupełniające
Ruch i muzyka	Ruch w życiu człowieka	
Jak dbać o czystość otoczenia?	Higiena osobista i higiena otoczenia	Czy właściwie dbam o swoje zęby?
Skąd się biorą dzieci?	Życie w rodzinie	
Skąd wiadomo, że człowiek jest chory, albo że jest zdrowy?	Promocja zdrowia	
Idę z mamą po zakupy!	Zdrowy styl odżywiania	
Czy dymek papierosowy to dymek dobry czy zły?	Życie bez nałogu	
	Zdrowie psychiczne	Znaczenie odpoczynku dla zdrowia człowieka

M. Charzyńska-Gula, 1997, s. 201.

Analogiczny układ jak część pierwsza i druga posiada część trzecia — scenariusze zajęć do klasy III — są one bardzo przydatne przy omawianiu i definiowaniu trudnych dla młodego człowieka pojęć, tj.: zdrowie, własne odczucia, komunikowanie, odporność organizmu itp.

Moim zdaniem prezentowany w niniejszym artykule poradnik metodyczny, jakim jest niewątpliwie „Środowiskowy program wychowania zdrowotnego” może ułatwić zainteresowanym dobór treści w realizacji zagadnień-haseł edukacji zdrowotnej, jak również zasugerować sposób ich przekazywania. Zebrane w publikacji informacje i treści spełniają to zadanie. Po wcześniejszym opracowaniu — dostosowaniu do potrzeb klasy — mogą one wpłynąć na skrócenie czasu potrzebnego nauczycielowi na przygotowanie zajęć, a jednocześnie, prawidłowo wykorzystane, zagwarantują wysoką jakość realizowanych zadań dydaktyczno-wychowawczych. Warto podkreślić w tym miejscu, iż przygotowany w publikacji materiał wstępnie przeznaczony był do realizacji w ramach odrębnego przedmiotu, jakim miało być wychowanie zdrowotne. Jednakże w związku z nowymi założeniami programowymi i proponowaną opcją kształcenia prezentowany materiał, po adaptacji do nowych warunków i niewielkiej modyfikacji bloków tematycznych, może być z powodzeniem wykorzystany podczas realizacji treści z zakresu edukacji zdrowotnej w trakcie kształcenia zintegrowanego na pierwszym etapie edukacyjnym.

Bibliografia

- Podstawy programowe kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów*, MEN, Warszawa 1999.
- M. Charzyńska-Gula (red.), *Środowiskowy program wychowania zdrowotnego dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych*, Lublin 1997, ss. 201.